LAUSUNTO

Helsinki 26.10.2020

Eduskunnan kunta- ja terveysjaosto

Viite: HE 146/2020 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: Lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021 sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitustilanteen ja toiminnan turvaamiseksi.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali-ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali-ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 220 valtakunnallista sosiaali-ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä yli 70 muuta sosiaali-ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Ari Inkinen, puhelin 0400411690, sähköposti ari.inkinen@soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

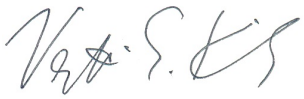

Vertti Kiukas
pääsihteeri

LAUSUNTO

- Valtionavustukset mahdollistavat sosiaali- ja terveysjärjestöjen pitkäjänteisen auttamistoiminnan ja kriiseihin varautumisen.
- Veikkaus Oy:n edunsaajien tasavertainen kohtelu ei toteutunut.
- Toimintaedellytykset turvaava rahoitusratkaisu on löydettävä yhteistyönä.

Järjestötoiminta on huolenpitoa ja kokonaisturvallisuutta

Sosiaali- ja terveysjärjestöille kohdistuvilla valtionavustuksilla mahdollistetaan toimiva vertaisauttamiseen perustuva kansalaistoiminta sekä kokonaisturvallisuutta, varautumiskykyä ja kriisivalmiutta tukeva toiminta. Kulunut vuosi on osoittanut järjestöjen kyvyn reagoida ja vastata nopeasti avun tarpeen muuttuessa. Toimintakyvyn ylläpitäminen edellyttää pitkäjänteistä rahoitusta.

Hallituksen esitys antaa sosiaali- ja terveysjärjestöjen mahdollisuuden osallistua terveyttä ja sosiaalisista hyvinvointia edistävään toimintaan, joka muun muassa vähentää eriarvoisuutta ja lisää yhdenvertaisuutta, yhteisöllisyyttä sekä osallistumismahdollisuuksia. Järjestöjen keskeisiä tehtäviä on ihmisten voimavarojen vahvistaminen sekä heidän auttamisensa pitämään itsestään, toisista ja ympäristöstä huolta. (HE 146/2020, s 742–744)

Tasapuolinen kompensaatio ei toteutunut

Hallituksen esitys kohtelee rahapelituottojen edunsaajia eri tavoin. Isoin osa sosiaali- ja terveysalan järjestöille suunnatusta kompensaatiosta (114,8 miljoonaan euroa) otettiin RAY:n toiminnan aikana syntyneistä jakamattomista varoista. Varoista, jotka merkittiin vuonna 2016 uuden Veikkaus Oy:n perustamisen yhteydessä käytettäväksi sosiaali- ja terveysjärjestöjen ylimääräisiin kohdennettuihin avustuksiin seuraavan 10 vuoden aikana. Rahastoja on tähän saakka käytetty muun muassa nuorten työllistämiseen, mikä ei ole jatkossa samalla tavalla mahdollista. Muille sektoreille rahapelituottojen vaje kompensoidaan suoraan kehysvaikutteisin budjettivaroin. (HE 146/2020, s Y33–Y34) SOSTE vaatii, että kompensaatio toteutetaan samoin, kuin se tehdään muillekin edunsaajille; valtion budjetin kehysvaikutteisin menoin, ei rahastoja purkamalla.

Yhteinen näkemys rahoitusratkaisusta

Sosiaali- ja terveysjärjestöille kohdistuvalla valtionavustuksella mahdollistetaan toimiva vertaisauttamiseen perustuva kansalaistoiminta sekä kokonaisturvallisuutta, varautumiskykyä ja kriisivalmiutta tukeva toiminta. Kulunut vuosi on osoittanut järjestöjen kyvyn reagoida ja vastata nopeasti avun tarpeen muuttuessa. Varautumis- ja toimintakyvyn ylläpitäminen edellyttää pitkäjänteistä sote-järjestötoiminnan rahoitusta.

Hallitus arvioi, että vuoden 2021 jälkeen kompensointia jatketaan, mutta jatkossa tuloutuksen alenemista ei ole mahdollista kompensoida täysimääräisesti budjettivaroin. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan turvaamiseksi tarvitaan pikaisesti suunnitelma siitä, miten niiden toimintaedellytykset 2020-luvulla varmistetaan. Suunnitelma valtionavustusten järjestelyistä tulee laatia vastuuministeriöiden ja keskeisten järjestötoimijoiden yhteistyönä. (HE 146/2020, s Y34)

SOSTE esittää irrotettavaksi Veikkaus Oy:n tuotoista ne rajapinnalla olevat rahoituskohteet, jotka juridisesti kuuluvat toisaalle valtion budjetissa. Sosiaali- ja terveysministeriön Owal Groupilta tilaamassa selvityksessä vuodelta 2018 on listattu julkisen sektorin rajapintaan kuuluvia avustussisältöjä. SOSTE esittää myös, että sotiemme veteraanien hoitoon ja kuntoutukseen jatkossa käytettävät varat tulisi rahoittaa Veikkauksen tuottojen sijaan suoraan valtion budjetista veteraanien tarpeet huomioiden.